

Zaujímavejšie fytoocenologické zápisy

JOZEF ŠIBÍK (editor)

Botanický ústav SAV, Dúbravská cesta 9, 845 23 Bratislava 4, jozef.sibik@savba.sk

Milí čitatelia, milí botanici, kolegovia,

Aj v tomto čísle Vám približujeme zápisy výnimočné z hľadiska typu spoločenstva, ktoré reprezentujú alebo sú výnimočné druhmi, ktoré sa v nich vyskytujú. Tento krát prevládajú zápisy z vyšších polôh Slovenska, ale zastúpené sú aj porasty z Podunajskej nížiny a prvý krát aj z územia mimo Slovenska – z Poľska. Tento zápis dokumentuje jediný exklávny výskyt *Sesleria tatarae* mimo jeho typický areál rozšírenia. Ďakujeme všetkým prispievateľom do tejto rubriky a tešíme sa na nové zaujímavosti podané formou fytoocenologických zápisov v ďalších číslach Bulletinu SBS.

DANA BERNÁTOVÁ & JOZEF ŠIBÍK

Univerzita Komenského v Bratislave, Botanická záhrada, pracovisko Blatnica, Blatnica 315, 038 15 Blatnica pri Martine, bernatova@rec.uniba.sk;

Botanický ústav SAV, Dúbravská cesta 9, 845 23 Bratislava 4, jozef.sibik@savba.sk

Zápis č. 1: Oravská kotlina, Suchá hora, vrchovisko Rudné, v ohradenej časti rezervácie, 49°23'23,4" s. š., 19°46'56,3" v. d., ±3, plošina s miernym sklonom, otvorená časť vrchoviska, 760 m, flyš, organický substrát tvorený rašelinou, sklon 1°, JJZ, plocha 100 m², celk. pokr. 99 %, E₂ 65 %/2–2,5 m, E, 85 %/20–100 cm, E₀ 90 % (machorasty det. R. Šoltés, lišajník I. Pišút), pokr. opadu/stariny 30 %, obnažená pôda 1 %, 19. 6. 2014, D. Bernátová, J. Šibík.

E₂: *Pinus mugo* 4, *Pinus sylvestris* +.

E: *Eriophorum vaginatum* 4, *Calluna vulgaris* 3, *Ledum palustre* 3, *Empetrum hermaphroditum* 2b, *Vaccinium uliginosum* 2b, *Pinus mugo* 2a, *Oxycoccus palustris* 2m, *Andromeda polifolia* 1, *Drosera rotundifolia* 1, *Vaccinium vitis-idaea* 1, *Picea abies* +, *Pinus sylvestris* +, *Rhynchospora alba* +, *Vaccinium myrtillus* +.

E₀: *Pleurozium schreberi* 3, *Sphagnum centrale* 3, *Sphagnum capillifolium* 2b, *Cladonia deformis* 1, *Sphagnum fuscum* 1, *Dicranum scoparium* +, *Polytrichum* sp. +.

Aktívne vrchovisko s vyvinutou krovinovou vrstvou tvorenou kosodrevinou s primiešanou borovicou lesnou, označované menom *Vaccinio uliginosi-Pinetum mugo* Lutz 1956 (syntax. syn. *Sphagno magellanici-Pinetum mugo* Hadač et al. 1969 zo zväzu *Eriophoro-Piceion abietis* Passarge 1968 (pozri Šibík et al. 2008, *Phytocoenologia* 38/3: 221–238; Chytrý 2011, *Vegetace ČR* 3). Fragment porastov z dôvodu zmeny podmienok stanovišťa a deštrukcie pôvodných vrchovísk. Biotop Ra1 (Aktívne vrchoviská).

DANA BERNÁTOVÁ & JANA UHLÍŘOVÁ

Botanická záhrada Univerzity Komenského, pracovisko Blatnica, Blatnica 315, 038 15 Blatnica pri Martine, bernatova@rec.uniba.sk;
Slovenské národné múzeum –Prírodovedné múzeum, Vajanského nábr. 2, P. O. Box 13, 810 06 Bratislava 16, jana.uhlirova@snm.sk

Zápis č. 2: Oravské Beskydy, Mútne, NPR Spálený grúnik, 49°30'14,7" s. š., 19°14'7,3" v. d., ±6 m, podmäčaná úžľabina s prúdiacou podzemnou vodou pri okraji vrchoviska, riedky jelšový porast s vtŕúseným smrekom, 888 m, sklon 10°, JV, plocha 10x20 m, E₃ 35 % (výška jelše 12–15 m, hrúbka 15–20 (30) cm), E₂ 30 %, E₁ 90 %, E₀ 40 % (machorasty sú najmä na spadnutých kmeňoch a koreňových výbehoch, det. R. Šoltés), 9. 7. 2014, D. Bernátová & J. Uhlířová.

E₃: *Alnus incana* 3, *Picea abies* 1.

E₂: *Alnus incana* 2, *Picea abies* 1, *Salix aurita* 1.

E₁: *Caltha palustris* 4, *Valeriana simplicifolia* 3, *Crepis paludosa* 2b, *Scirpus sylvaticus* 2b, *Anthriscus sylvestris* 2a, *Deschampsia caespitosa* 1, *Equisetum sylvaticum* 1, *Geum rivale* 1, *Juncus effusus* 1, *Senecio subalpinus* 1, *Veratrum album* subsp. *lobelianum* 1, *Viola biflora* 1, *Ajuga reptans* +, *Alchemilla* sp. +, *Alnus incana* +, *Athyrium filix-femina* +, *Carex echinata* +, *C. flava* +, *C. nigra* +, *C. remota* +, *Dactylorhiza maculata* +, *Daphne mezereum* +, *Dryopteris carthusiana* +, *Filipendula ulmaria* +, *Galium palustre* +, *Gentiana asclepiadea* +, *Glyceria fluitans* +, *Lysimachia nemorum* +, *Myosotis palustris* agg. +, *Picea abies* +, *Potentilla erecta* +, *Stellaria alpine* +, *Vaccinium myrtillus* +, *Rubus idaeus* r.

E₀: *Brachythecium salebrosum* 2m, *Plagiomnium elatum* 2m, *Dicranum scoparium* 1, *Climacium dendroides* +, *Caliergonella cuspidata* +, *Sphagnum capillifolium* +.

Porast jelše sivej s vtŕúseným smrekom, nachádzajúci sa v kontakte s vrchoviskovými spoločenstvami triedy *Oxycocco-Sphagnetea* Br.-Bl. et Tüxen ex Westhoff et al. 1946 a rašeliniskovými smrečninami podzväzu *Vaccinio uliginosi-Pinion sylvestris* Passarge 1968, predstavuje zaujímavú fytoocenózu z okruhu podhorských až horských lužných lesov podzväzu *Alnenion glutinoso-incanae* Oberd. 1953. Biotop Ls1.3 (Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy).

MONIKA BUDZÁKOVÁ & JOZEF ŠIBÍK

Botanický ústav SAV, Dúbravská cesta 9, 845 23 Bratislava 4, monika.budzakova@savba.sk;
jozef.sibik@savba.sk

Zápis č. 3: Vysoké Tatry, Hlinská dolina, svah medzi Malou a Veľkou Záhradkou nad druhým ľadovcovým prahom, 49°10'32,2" s. š., 20°2'13,5" v. d., ± 7 m, 1 890 m, mylonitizovaná žula, pôda čierna, drobno skeletnatá, hlinitá (10–25 cm), zazemnená sutina až terásky na úpätí skalných stien, sklon 25–30°, SSV, 16 m², celk. pokr. 92 %, E₁ 90 %/3–7/15–35/40–50, E₀ 8% (det. A. Petrášová), 15. 7. 2010, M. Budzáková, J. Šibík.

E₁: *Sesleria tatrae* 4, *Carex sempervirens* subsp. *sempervirens* 3, *Anthoxanthum alpinum* 2a, *Bellidiastrum michelii* 2a, *Calamagrostis villosa* 2a, *Festuca picturata* 2a, *Homogyne alpina* 2a, *Ligusticum mutellina* 2a, *Ranunculus pseudomontanus* 2a, *Salix reticulata* 2a, *Trollius altissimus* 2a, *Viola biflora* 2a, *Anemone narcissiflora* 1, *Bartsia alpina* 1, *Bistorta vivipara* 1, *Calamagrostis arundinacea* 1, *Ranunculus alpestris* 1, *Salix kitaibeliana* 1, *Selaginella selaginoides* 1, *Soldanella*

carpatica 1, *Swertia perennis* subsp. *alpestris* 1, *Adenostyles alliariae* +, *Alchemilla* cf. *incisa* +, *Carex atrata* +, *Callianthemum coriandrifolium* +, *Festuca versicolor* +, *Gentiana punctata* +, *Huperzia selago* +, *Leontodon pseudotaraxaci* +, *Lloydia serotina* +, *Luzula alpinopilosa* +, *Oreogalum montanum* +, *Oxyria digyna* +, *Pedicularis oederi* +, *Phyteuma orbiculare* +, *Primula minima* +, *Pulsatilla scherfelii* +, *Rhodiola rosea* +, *Saxifraga aizoides* +, *Silene acaulis* +, *Taraxacum* sect. *Ruderalia* +, *Veratrum album* subsp. *lobelianum* +, *Campanula alpina* r, *Juncus trifidus* r.

E₀: *Brachythecium reflexum* 1, *Polytrichum strictum* 1, *Rhytidiadelphus squarrosus* 1, *Tortella tortuosa* 1, *Brachythecium starkei* +, *Dicranum montanum* +, *Fissidens taxifolius* +, *Hylocomium pyrenaicum* +, *Mnium thomsonii* +, *Plagiobryum zierii* +, *Plagiochila porelloides* +, *Pohlia rothii* +, *Sanionia uncinata* +, *Scapania cuspiduligera* +, *Schistidium apocarpum* +.

Zápis reprezentuje zriedkavejší porast s dominanciou *Sesleria tatrae* na mylonitových podkladoch Vysokých Tatier, ktoré sú chudobnejšie na obsah minerálov v porovnaní s vápencami a dolomitmi, na ktorých sa tento druh zvyčajne vyskytuje. Biotop A11 (Alpinske travinno-bylinné porasty na silikátovom podklade).

Zápis č. 4: Poľsko, Śnieżnik Klodzki, Klešnica, Pulinka, 50°14'18,8" s. š., 16°50'33,6" v. d., ± 6 m, 845 m, strmý svah na skeletnatom vápencovom podklade, V (82°), 40°, 16 m², celk. pokr. 75 %, E₁ 60 %/5/13/42, E₀ 50 % (indet.), 4. 6. 2010, M. Budzáková, M. Májeková.

E₁: *Sesleria tatrae* 3, *Fagus sylvatica* 2b, *Phleum pratense* 2a, *Allium senescens* subsp. *montanum* +, *Cardaminopsis arenosa* +, *Carex digitata* +, *Crepis conyzifolia* +, *Hieracium bifidum* +, *Leontodon hispidus* +, *Mercurialis perennis* +, *Phyteuma spicatum* +, *Pimpinella major* +, *Veratrum album* subsp. *lobelianum* +, *Acer pseudoplatanus* r, *Daphne mezereum* r, *Gentianopsis ciliata* r, *Picea abies* r, *Veronica officinalis* r.

Zápis predstavuje vzácnu izolovanú lokalitu výskytu západokarpatského subendemického druhu *Sesleria tatrae* mimo areálu svojho zvyčajného rozšírenia. Významným je tiež preto, že prítomnosť oktoploidných rastlín (*S. tatrae*) bola potvrdená aj prietokovou cytometriou (2n ~ 8x ~ 56).

Zápis č. 5: Vysoké Tatry, Hlinská dolina, plošina pri potoku napravo od tur. chodníka do Vyšného Kôprového sedla, vedľa porastov so *Salix helvetica*, 49°10'40,7" s. š., 20°2'6,2" v. d., ±12, plošina pod ľadovcovým prahom, 1780 m, granitoidná hornina, pôda čierna, hlinitá, jemne štrkovitá, >20 cm hlboká, sklon 1 °, ZSZ (296 °), plocha 16 m², celk. pokr. 100 %, E₁ 100 %/7– 35, E₀ 15 % (machorasty det. A. Petrášová), pokr. opadu/stariny 50 %, pokr. skál 0,5 %, 23. 8. 2014, J. Šibík.

E₁: *Nardus stricta* 4, *Agrostis pyrenaica* 2b, *Avenella flexuosa* 2b, *Campanula alpina* 2a, *Gentiana punctata* 2a, *Homogyne alpina* 2a, *Ligusticum mutellina* 2a, *Calamagrostis villosa* 1, *Avenula versicolor* +, *Bistorta vivipara* +, *Carex nigra* +, *Hieracium alpinum* +, *Salix herbacea* +, *Vaccinium gaultherioides* +, *V. myrtillus* +.

E₀: *Brachythecium rutabulum* 1, *Plagiothecium curvifolium* 1, *Sanionia uncinata* 1, *Barbilophozia floerkei* +, *Cetraria islandica* +, *Pleurozium schreberi* +, *Polytrichum longiseum* +, *Ptilidium ciliare* +.

Porast predstavujúci asociáciu *Agrostio pyrenaicae-Nardetum strictae* zo zväzu *Nardion strictae*. Psicové porasty, prevažne ako pozostatky vplyvu pasvy, ktorá bola bežným typom tradičného hospodárenia v horských oblastiach, začínajú byť v súčasnosti zriedkavým typom vegetácie nad hornou hranicou lesa v Tatrách. Predstavujú fragmenty biotopov, ktoré v dôsledku absencie pasenia majú významne menší areál svojho rozšírenia. Biotop Tr8 (Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte).

LIBUŠE PACLOVÁ

Červená Řečice 341, CZ-394 46, jpacl@sendme.cz

Zápis č. 6: Vysoké Tatry, Kačacia dolina, pod Gánkom, ústie žľabu pod Gánkovou štrbinou, 49°10'28,3" s. š., 20°6'38,5" v. d., Google Earth™, 1740–1750 m, mylonitizovaná žula, ústie žľabu, skalná stena s teráskami, trávnatá teráska, sklon neuvedený, plocha 2,25 m² (1,5 x 1,5 m), celk. pokr. 80 %, E₁ 80 %, E₀ 30 % (det. R. Šoltés), 3. 9. 1985, L. Pačlová, J. Pacl.

E₁: *Saxifraga aizoides* 3, *Oxyria digyna* 2, *Ranunculus alpestris* 2, *Alchemilla flabellata* 1, *Bellidiastrum michellii* 1, *Cardaminopsis neglecta* 1, *Saxifraga oppositifolia* 1, *Arenaria tenella* +, *Campanula tatrae* +, *Carex fuliginosa* +, *Cerastium arvense* subsp. *glandulosum* +, *Cerastium lanatum* +, *Festuca supina* (živorodá forma) +, *Hedysarum hedysaroides* +, *Luzula spicata* ssp. *mutabilis* +, *Parnassia palustris* +, *Pedicularis oederi* +, *Bistorta vivipara* +, *Phyteuma orbiculare* +, *Pinguicula alpina* +, *Poa alpina* (živorodá forma) +, *Potentilla crantzii* +, *Ranunculus breynianus* +, *Saxifraga paniculata* +, *Saxifraga wahlenbergii* +, *Selaginella selaginoides* +, *Viola biflora* +, *Asplenium viride* r, *Bistorta major* r, *Cystopteris alpina* r.

E₀: *Bucegia romanica* 3, *Arctoa fulvella* +, *Blepharostoma trichophyllum* +, *Campylopus flexuosus* +, *Cnestrum alpestre* +, *Fissidens dubius* +, *Kiaeria starkei* +, *Lescuraea radicata* +, *Pohlia* sp. +, *Polytrichum alpinum* +, *Tortella tortuosa* +.

Mimo plochy zápisu: *Agrostis alpina*, *Artemisia petrosa*, *Clematis alpina*, *Festuca carpatica*, *Scabiosa lucida*, *Thymus alpestris*.

Spol. s *Oxyria digyna* a *Saxifraga aizoides* (*Androsacion alpinae* Br.-Bl. in Br.-Bl. et Jenny 1926). Zaujímavé spoločenstvo so *Saxifraga aizoides* na nevápenatom substráte. Zaznamenaný tu bol výskyt zriedkavej pečeňovky *Bucegia romanica*. Biotop Sk3 (Silikátové sutiny v montánom až alpínskom stupni).

EVA UHERČIKOVÁ

Prírodovedné múzeum SNM, Vajanského nábrežie 2, 810 06 Bratislava 16, eva.uhercikova@snm.sk

Zápis č. 7: Podunajská nížina, Hurbanova Ves, Malý Dunaj – ľavá strana toku v okolí mosta, mierne tečúca voda, 48°8'41,65" s. š., 17°25'55,16" v. d., 121 m, plocha 0,5 x 10 m, E₁ 95%, 30. 8. 2012, E. Uherčíková.

E₁: *Glyceria fluitans* 3, *Bidens cernua* 3, *Myosotis palustris* agg. 2, *Lythrum salicaria* 1, *Urtica dioica* +, *Bidens frondosa* 2, *Carex riparia* +, *Galeopsis* sp. r.

Zápis č. 8: Podunajská nížina, chatová osada Madarász, k. ú. Blahová, Malý Dunaj – breh toku v chatovej osade, mierne tečúca voda, 48°6'34,28" s. š., 17°33'47,18" v. d., 119 m, plocha 1,5 x 2 m, E₁ 70%, 27. 8. 2013, E. Uherčíková.

E₁: *Butomus umbellatus* 2, *Potamogeton natans* 2, *Spartanium emersum* 2, *Myriophyllum* sp. 1, *Bidens cernua* 1, *Agrostis stolonifera* r.

Zápis č. 9: Podunajská nížina, chatová osada Madarász, k. ú. Blahová, pravý breh toku pri živelnom táborisku, asi 1,5 km od predošlej lokality, mierne tečúca voda, 48°6'51,1" s.š., 17°34'1,7" v.d., 119 m, plocha 2 x 2 m, E₁ 65%, 27. 8. 2013, E. Uherčíková.

E₁: *Sparganium emersum* 1, *Elodea nuttallii* 2, *Lemna minor* 2, *Spirodela polyrhiza* r, *Alisma lanceolatum* r, *Potamogeton natans* +, *Persicaria dubia* +, *Lycopus europaeus* +, *Ranunculus repens* r, *Bidens cernua* +, *Bidens frondosa* 1.

Zápisy zaznamenávajú výskyt vzácnejšieho druhu *Bidens cernua*, na západnom Slovensku z oblasti Podunajskej nížiny, z Malého Dunaja. Výskyt druhu bol pomerne častý na úseku medzi obcami Tomášov po Horné Mýto, v litorále toku s mierne tečúcou vodou. Z tohto územia doposiaľ nie je doložený výskyt publikovanými zápismi. Zväz *Bidention tripartiti* Nordhagen 1940 em. R. Tx. in Poli et J. Tx. 1960, biotop Br 5 (Rieky s bahnitými až piesočnatými brehmi s vegetáciou zväzov *Chenopodium rubri* p.p. a *Bidention* p.p.).

MILAN VALACHOVIČ

Botanický ústav Slovenskej akadémie vied, Dúbravská cesta 9, 845 23 Bratislava;
milan.valachovic@savba.sk

Zápis č. 10: Oravské Beskydy, Babia Hora, chodník Jána Pavla II, 6483a, 49°34'6,7" s. š., 19°30'46,9" v. d., ±7 m, 1450 m, sklon 5°, J (194°), plocha 4 x 10 m, celk. pokr. 100 %, E₂ 60 %/1,5 m, E₁ 100 %/20–60 cm, E₀ <5 %, 22. 8. 2014, M. Valachovič.

E₂: *Juniperus communis* subsp. *communis* 4, *Picea abies* +.

E₁: *Vaccinium myrtilus* 5, *Juniperus communis* subsp. *communis* 1, *Gentiana asclepiadea* +, *Acetosa arifolia* r, *Avenella flexuosa* r, *Deschampsia caespitosa* r.

E₀: *Pleurozium schreberi* 2a.

Rozvoľnené až zapojené spoločenstvo borievky na bývalých pasienkoch tesne na hranici lesa, vyššie už rástla kosodrevina. Formačne podobné porasty sú známe zo Stredomoria, alebo z Balkánu, ale floristicky ide o odlišné fytoceózy, nakoľko v týchto prevláda *Juniperus sibirica*.